

живопису не є ні ізоморфним, ні комплементарним, скоріше мова може йти про компенсаційний ланцюжок, який щільно прикріплюється до живописного полотна, формуючи з ним єдине ціле. Естетичний об'єкт та дискурс живопису утворюють єдиний континуум, переплітаючи разом в одному «полотні» зусилля різних знакових систем, зорових та вербальних. Подальше дослідження буде направлено на аналіз «компенсацій» та «втрат» у дискурсі живопису під час декодування естетичного об'єкту, що супроводжується зміною кодів.

Література

Гуссерль Е. Криза європейських наук і трансцендентальна феноменологія. Вступ до феноменологічної філософії / Е.Гуссерль // Філософська думка. – 2002. – № 3. – С. 134-149. Карасик В.И. Языковая матрица культуры / В.И.Карасик. – М.: «ГНОЗИС», 2013. – 319 с. Ніцше Ф. По ту сторону добра и зла: Сочинения / Ф. Ніцше. – М.: ЗАО Гзд-во ЭКСМО-Пресс; Изд-во «ФОЛИО», 1999. – С. 150-151 Эстетика: Словарь/Под общ. ред. А. А. Беляева и др. – М.: Политиздат, 1989. – 447 с. Gadamer H.-G. Vérité et méthode, Les grandes lignes d'une herméneutique philosophique / H.-G. Gadamer. – Paris, Éditions du Seuil, 1996. – P. 192. Deleuze G. Logique de la sensation / G. Deleuze. – La Différence, Paris, 1981. – P. 39-40. Sophie Marcotte Chénard Université d'Ottawa Entre langage et peinture: Louis Marin et la question de la représentation // Phares, Hiver 2011. – Volume 11. 2011. – revue.phares@fp.ulaval.ca Jacqueline Lichtenstein Traverses, n4, 1992. – <http://www.louismarin.fr/spip.php?article12>. Louis Marin Opacité de la peinture. Essais sur la représentation au Quattrocento, Paris: Éditions de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales, 2006. – P. 95. <http://www.musee-orsay.fr/fr/collections/oeuvres-commentees/accueil.html>

УДК 811.111:81'25:008

ОВСЯННИКОВ В. В.

(Запорожский национальный университет)

ПЕРЕВОД МОДАЛЬНОСТИ НЕСОГЛАСИЯ

Стаття стверджує, що модальність незгоди породжує проблему у перекладі doublespeak, коли амбівалентність первинного тексту примушує перекладача вдаватися до експлікації.

Ключові слова: модальність, незгода, когезія, еквівалентність, адекватність, doublespeak.

В. В. Овсянников. Перевод модальности несогласия. Статья утверждает, что модальность несогласия вызывает проблемы в том случае, если переводчику приходится преодолевать двусмысленность исходного текста для сохранения коммуникативного проекта оригинала.

Ключевые слова: модальность, несогласие, когезия, эквивалентность, адекватность, doublespeak.

V. V. Ovsyannikov. Translation of modality of disagreement. The article claims that modality of disagreement triggers off problems in translating doublespeak when ambivalence of the Source Text provokes the translator to different devices of evoking the original.

Key words: modality, disagreement, cohesion, equivalence, adequacy, doublespeak.

Естественному речевому обмену присуща как модальность согласия (кооперативная модальность), так и модальность несогласия (контroversионная модальность). В некоторых жанрах, в том числе и в политической полемике, последняя преобладает.

Цель статьи – показать в новостном тексте диалогичность цитат, не имеющих внешних признаков когезии друг с другом, что представляет собой переводческую проблему: эксплицировать или оставлять когезию завуалированной?

В ходе информационного обмена, который называется диалогом, происходит последовательное чередование логически связанных реплик, порождаемых двумя его участниками. Смысловую связь обнаруживают также высказывания, не имеющие формальных признаков диалога: непосредственного общения коммуникантов, связанных ролевыми отношениями, единством места, времени, модальности и контекста.

После работ М. М. Бахтина в науке утвердилось мнение, что диалогичность присуща речи вообще [Куцова 2010], но наиболее очевидно диалогичность проявляется тогда, когда высказывание имеет признаки аллюзивности, т. е. прямо апеллирует к другому высказыванию [Арнольд 1999].

Приведём пример диалогической переключки без диалога. Джонатан Свифт вошёл в историю стилистики своим призывом к писателям избегать словесные украшения и называть вещи своими именами: call a spade a spade [Galperin 1977, p. 53]. В 17-й главе «Портрета Дориана Грея» Оскар Уайльд откликнулся на этот призыв так:

А) *“The man who could call a spade a spade should be compelled to use one. It is the only*

thing he is fit for" (O. Wilde. The Picture of Dorian Gray).

На мой взгляд, приведённый пример является типичным и позволяет сделать ряд наблюдений над диалогичностью без диалога:

1) реплика из романа Оскара Уайльда обладает ярко выраженной диалогичностью: она имеет признаки **аллюзивности**, т. е. прямо апеллирует к другому высказыванию через его включение в новый контекст;

2) **контровизионная модальность**, присутствующая в данном примере и выражающая разные оттенки несогласия, является более характерной формой когезии рассматриваемых высказываний, чем кооперативная модальность (согласие);

3) таким высказываниям присуща **афористичность**: многие из них вошли в золотой фонд крылатых выражений;

4) несмотря на интертекстуальные связи, высказывания, актуализирующие диалогичность, обладают ярко выраженной **автосемантией**, что позволяет им вновь и вновь возникать в разных контекстах и наполняться разной конкретикой;

5) модальность несогласия в рассматриваемой реплике **аргументируется** напоминанием о примитивных физических действиях, совершаемых с помощью лопаты: для таких действий много ума не надо, в отличие от литературного труда;

6) оригинальная форма полемической реплики должна содержать в себе **зерно истины** – именно зерно, так как самые «правильные» реплики сплошь и рядом расходятся с жизнью:

“We happily utter sayings such as ‘crime doesn’t pay’, or ‘it never rains but it pours’ or ‘the truth will out’ that fly in the face of the evidence – Russian Mafiosi basking on the French Riviera, British drizzle, and family secrets that never get out” [Bellos 2011, p. 37].

7) **полемичность** – это вызов, основанный не столько на логике, сколько на остроумии, которое состоит в неожиданной замене одного вектора логического отрицания другим (в механизме «обманутого ожидания»). Обмен эпитаграммами – факт аккумуляции отношений аллюзивности, контровизионной модальности, афористичности, автосемантии и «обманутого ожидания».

История сохранила блестящие образцы эпитаграмм, которые отличаются вышеприведёнными качествами. Приведём пример эпитаграмматической полемичности в исполнении таких мастеров слова, как Луначарский и Демьян Бедный.

В) 20-е годы в одном из московских театров шла пьеса «Бархат и лохмотья», сочинённая А. В. Луначарским. В ней играла вторая жена Анатолия Васильевича Наталия Сац-Розенель. Побывав на этом спектакле, поэт Демьян Бедный сочинил ядовитую эпитаграмму:

*Цена в искусстве рублики,
Нарком наш видит цель:
Дарить лохмотья публике,
А бархат – Розенель.*

Луначарский не остался в долгу, написав:

*Демьян, ты мнишь себя уже
Почти советским Беранже.
Ты, правда, «б»,
ты, правда, «ж».
Но все же ты – не Беранже.*

Приведённый шедевр эпитаграмматической дуэли – один из любимых в юмористическом арсенале зав. кафедрой теории и практики перевода ЗНУ профессора Ю. А. Зацного. Этот факт демонстрирует актуальность той автосемантии, которая заложена в рассматриваемом жанре полемических текстов.

В отличие от эпитаграмм, пародий, парадоксов и некоторых других жанров, в которых полемичность носит открытый характер, в деловой переписке, контрактах с турфирмами, милицейских протоколах, медицинских заключениях и т. д. полемичность тщательно скрыта. Если обратиться к примерам из Quarterly Review of Doublespeak, ответ на жалобу, поступившую в фирму «Кодак» (фирма умудрилась уничтожить 12 бобин отснятой

киноплёнки, которую должна была проявить) выглядел так:

C) *'We must report that during the handling of your 12 35mm Kodachrome slide orders, the films were involved in an unusual laboratory experience.'*

«Необычный лабораторный опыт» является эвфемизмом, маскирующим обычную халатность. Особенно умиляет использование пассива *the films were involved* – приём, с помощью которого фирма пытается избавиться от ответственности за возмутительное обслуживание: оказывается, фильмы сами подвергли себя «необычному опыту», в результате чего все материалы, отснятые о путешествии в Тибете, пропали [McFedries 2013].

В политической полемике законы жанра таковы, что заставляют скрывать модальность несогласия и ограничивать агрессивность дипломатическими эвфемизмами, политкорректным перифразом, опущением аллюзии, намёками и другим репертуаром уклончивой речи – **doublespeak**. Термин *doublespeak* является производным двух слов ('newspeak' и 'doublethink'), использованных Джорджем Оруэллом в романе «1984».

D) Весомой заявкой на премию Оруэлла была признана речевая стратегия подполковника Оливера Норта, который на слушаниях по делу «Иран – контрабанды» заявил, что он не хотел *«инфицировать других людей излишней информацией»* (*'infect other people with unnecessary knowledge'*).

E) Секретарь Норта Фон Холл ничуть не уступила шефу, когда сказала: «Я не использую слово *сокрытие*, я предпочитаю *предосторожность*» (*'I don't use the word 'cover-up,' I would use the word 'protect' "*) [Hechinger 1988].

Итак, контroversионная модальность может обозначать полемичность в явных и скрытых формах. Скрытые формы используются политиками тогда, когда загнаны оппонентами в угол и вынуждены цепляться за риторику **doublespeak**.

F) В ноябре – декабре 2012 года я предложил студентам, систематически анализировавшим новостные тексты на сайтах *euronews.com* и *bbc.co.uk*, восстановить контекст следующего высказывания на английском языке:

"I would like to address once again the high ranking officials of the state of Israel: we respect your patriotic feelings, the patriotic feelings of your citizens. Please do respect in return the same feelings for the citizens of Ukraine and respect the right of Ukrainians to express freely their will," he said.

Лучший ответ обозначил в качестве адресата Израиль, в качестве адресанта – некоего украинского политика, в качестве языка оригинала – русский или украинский язык. Самое примечательное то, что полемический смысл приведённой реплики не был восстановлен подготовленной аудиторией даже в условиях целостного текста, в который помещены следующие цитаты:

"Unfortunately I have read their speeches and statements not once but many times. So I do not need any proof that they are anti-Semitic," said Rabbi Pynchas Vyshedski.

"We don't understand why they gave them the opportunity to go to the election, we understand the democracy of Ukraine but this kind of party ought to be out of parliament," explained Alex Miller head of inter-parliamentary Ukrainian-Israeli committee.

Из приведённых цитат следует, что украинскую «Свободу» упрекают в антисемитизме и считают возмутительным её участие в выборах. Лидеру «Свободы» крайне тяжело вести полемику в условиях контroversионной модальности, определяемой противоположными понятиями «антисемит – демократ». Поэтому он просто подменяет предложенное ему направление полемики другим, в котором инициирует другое направление полемики: имеют или не имеют граждане Украины право на свободное волеизъявление. Этот вектор полемики актуализируется рядом стилистических средств:

1) **антитезой** *we respect your patriotic feelings... Please do respect in return the same feelings for the citizens of Ukraine;*

2) **тройным повтором** глагола *respect*;

3) **политическим клише в сильной позиции** *respect the right of Ukrainians to express freely their will;*

4) **сложным наречием в интенсифицирующей функции** *once again;*

5) **эмфатической конструкцией** *do respect.*

Выделенные единицы являются также актуализаторами имплицитной критики в реплике

українського політика: *не вмишуйтеся во внутрішні справи України*.

Все ПТ скрупульозно воссоздають стилістику вихідної цитати. Разом з тим, переклади цитати контекстуалізуються по-різному:

1) В англійському тексті відновлення когезії вважається настільки важливим, що підтекст заявлення Тягнибока експліцирується в заголовку: *Ukrainian Svoboda party reject claims of anti-Semitism*.

2) В німецькому тексті заголовок містить отрицательно-оціночний епітет *Ultranationalisten*. Найбільш багатозначна експлікація з'являється в сильній позиції кінцівки тексту: *In Israel und der westlichen Welt wird man es sicher nicht gerne sehen, dass die "Vereinte Opposition" von Julia Timoshenko Svoboda als Koalitionspartner akzeptiert hat*.

3) В іспанському і французькому текстах контекстуалізація новини (заявлення Тягнибока) своєю організацією близька російському і українському текстам, в яких експлікація цитати має менш акцентований характер.

Перекладна проблематика наведених прикладів – повністю різна:

А) Тут для збереження гри слів потрібно пожертвувати природністю перекладного тексту (ПТ) і гібридизувати його образністю, не властивою російській культурі: *називати лопату лопатой*. Головний зміст, однак, буде передано.

В) В цьому випадку втрата інформації в ПТ буде обумовлена неможливістю збереження намітки, прихованої в двох літерах, вилучених автором епіграми з імені «Беранже»: *б* і *ж*. Між еквівалентністю і адекватністю спостерігаються протиріччя: повністю реально представити в ПТ схожі фонемні, але вкласти в них прагматичний зміст російського оригіналу навіть теоретично неможливо.

С) Стратегія ухилення від неприємної відповідальності відновлюється в ПТ з допомогою зворотного дієслова або страдательного залоза: *фільм підвергся (був підвергнутий) незвичайному лабораторному експерименту*.

Д) Імплікацію отрицательно-оціночних конотацій можливо зберегти буквальним перекладом інтернаціоналізму *infect*. Формальна близькість (еквівалентність) в такому варіанті дозволяє спостерігати також і стосунки тотожності ефекта (адекватності).

Е) Характер протиставлення одиниць *сокрытые - предосторожность* в ПТ вважається адекватним протиставленню в оригіналі *cover-up – protect*, але говорити про стосунки еквівалентності тут можна тільки в сенсі «динамічної» еквівалентності Юджина Найда: ввиду різних семантичних рядів, контекстуалізація протиставлення в ПТ допускає варіанти.

Ф) Стилійські особливості оригіналу повністю збережені в ПТ. Ухиляюча стратегія оригіналу розкривається в ПТ (англійському, німецькому, французькому, іспанському) також з допомогою цитат і пояснювального коментаря, але загальна контекстуалізація заявлення Тягнибока в англійському і німецькому ПТ носить стилійстично більш визначений характер, що дозволяє реципієнту простіше відновити когезію між заявленням «Свободи» і наведеними цитатами. Разом з тим, всі новинні тексти згадують той полемічний вектор, який відсутній в заявленні Тягнибока. Іспанський текст: *Svoboda por su parte rechaza las acusaciones de antisemitismo*. Французький текст: *Le parti, lui, rejette les accusations d'antisemitisme*.

Слід ли комунікативну стратегію, розглядавану як приклад Ф, вважати відхиленням euronews від офіційно проголошеного принципу невмешательства: “At euronews we believe in the intelligence of our viewers and we think that the mission of a news channel is to deliver facts without any opinion or bias, so that the viewers can make their own opinion on world events” (Pope Benedict XVI’s lighthearted moments, 12/02 10:57 CET)?

Мені здається, що euronews з повним підставом не поширюють цей принцип на факти мовного лукавства (double speak), відновлення когезії в яких є одночасно відновлення їх діалогічності і полемічності, а також відновлення їх завуалюваної когерентності.

Висновки

1. Переклад модальності несогласия залежить від багатьох факторів, серед яких визначальними вважаються еквівалентність і адекватність. Модальність несогласия представляє собою перекладну проблему, коли стосунки еквівалентності і

адекватності вступають в протиріччя друг з другом.

2. Полемичність – сама яра різновидність діалогічності – являється главною модальністю багатьох речових жанрів: епіграми, парадокса і других форм вираження несогласия.

3. Модальність полемических текстов носить открытый характер, когда наблюдается «эпиграмматическая» аккумуляция отношений аллюзивности, контрверсионной модальности, афористичности, автосемантии и «обманутого ожидания».

4. Модальність полемических текстов носить скрытый характер, когда реципиенту приходится «извлекать» диалогичность, как это наблюдается с фактами doublespeak. В этом случае, как показывают приведённые примеры, контекстуализация фактов doublespeak является демонстрацией известной переводческой дихотомии: оставлять амбивалентность в ПТ или эксплицировать её.

5. Для новостных текстов euronews.net стратегию экспликации следует признать доминирующей по отношению к фактам doublespeak.

Литература

Арнольд И. В. Семантика, стилистика, интертекстуальность: Сборник статей / Науч. редактор П. Е. Бухаркин. – СПб: СПбГУ, 1999. – 444 с. Куцова Э.Л. Диалогическая природа понимания в лингвистической концепции М. Бахтина [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Philologia/68651.doc.htm Bellos, David. Is That a Fish in Your Ear?: Translation and the Meaning of Everything. - Particular books, 2011. – 400 p. Galperin I. R. Stylistics. – М.: Higher School, 1977. – 332 p. Hechinger, Fred M. About Education; ‘Doublespeak’ Crusade. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nytimes.com/1988/01/05/science/about-education-doublespeak-crusade.html?pagewanted=all&src=pm> McFedries, Paul. Word Spy: The Word Lover’s Guide to New Words. – Paul McFedries and Logophilia Limited. Copyright 1995. – 2013. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.wordspy.com/words/camouflanguae.asp>

УДК 811.111’42

ПЕРЕДЕРІЙ В.А.

(Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.Хмельницького)

НЕВЕРБАЛЬНІ КОМПОНЕНТИ КОМУНІКАЦІЇ ДИСКУРСУ БЛОГУ

У статті розглядаються невербальні комунікативні компоненти як складові дискурсу блогу. Аналізуються основні підходи до дослідження невербальних компонентів комунікації. Систематизуються принципи функціонування невербальних компонентів комунікації.

Ключові слова: вербальна комунікація, невербальна комунікація, блог, дискурс, комунікант, комунікативний простір.

Передерий В.А. Невербальные компоненты коммуникации дискурса блога. В статье рассматриваются невербальные коммуникативные компоненты как составляющие дискурса блога. Анализируются основные подходы исследования функционирования невербальных компонентов коммуникации.

Ключевые слова: вербальная коммуникация, невербальная коммуникация, блог, дискурс, коммуникант, коммуникативное пространство.

Prederiy V.A. Non-verbal components of discourse blog communication. The article focuses on non-verbal communication components as constituting of discourse blog. The basic approaches of the study are analyzed through the functioning of non-verbal components of communication.

Keywords: verbal communication, non-verbal communication, blog, discourse, communicant, communicative space

На сьогоднішній день процес міжкультурної комунікації проходить не тільки на рівні звичних форм, але й на віртуальному рівні. Нове комунікативне середовище спровокувало появу нових форм спілкування, які являють собою суміш усних та письмових видів мовленнєвої діяльності. Такими новинками стали мережеві конференції, форуми та чати, а також блоги (щоденники в мережі Internet). Дослідження блогів як нового типу дискурсу викликає сьогодні не малий інтерес і досить швидко змінюється, гостро реагуючи на зміни соціального середовища в цілому, яке в свою чергу формує правила та особливості мовленнєвого спілкування.

Об’єктом нашого дослідження є невербальні комунікативні компоненти дискурсу блога. **Предметом** є особливості функціонування невербальних компонентів у блозі. **Метою** нашого дослідження є визначення невербальних компонентів комунікації дискурсу блогу.

Комунікація у теперішній час починає посідати нове місце. Вона стає важливим чинником суспільного та бізнесового життя сьогодні. Існує близько ста різних визначень